

RENATO RADIĆ
Prima Commerce
proizvodi namještaj
i prodaje ga u 52
vlastite prodavaonice
te 30 posto prihoda
ostvaruje izvozom
Foto: Ratko Mavar

POSLOVNA SCENA

BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

Najjače obiteljske tvrtke prelaze drugoj generaciji

Županijskom scenom dominiraju obiteljske tvrtke, a u mnogima od njih osnivači su prebacili ili prebacuju upravljanje nasljednicima: u Kufner grupi, Hittneru, Sedliću, Crotalu... Druga je odlika prodaja obiteljskog biznisa

Poslovnu scenu Bjelovarsko-bilogorske županije u proteklih su pet godina obilježili pad, povratak i odlazak Peveca. U prethodnoj Liderovoj inspekciji tvrtka je bila na dnu, u stečaju, a

vlasnici **Zdravko** i **Višnja Pevec** šest su mjeseci proveli i u pritvoru. U međuvremenu ju je stečajni upravitelj **Darko Šket** uspio izvući iz stečaja, ali u kolovozu je sjedište dotad najveće tvrtke u Županiji premjestio iz Bjelovara u Zagreb.

Sada poslovnom scenom Bjelovarsko-bilogorske županije vladaju proizvođači, i to ponajprije obiteljske tvrtke. Najveća je Prima Commerce. Ta drvoprerađivačka tvrtka pripada županijskoj strateškoj industriji, proizvodi namještaj u osam pogona i prodaje ga u vlastitome maloprodajnom lancu od 52 prodavaonice u Hrvatskoj i pet u Makedoniji te izvozi. Prošle godine imala je 574 radnika, no **Renato Radić**, član Uprave, ističe da ih je u Prima grupi 1700 te vjeruje da najbolja poslovna faza tvrtke tek dolazi. Prima je prošle godine ostvarila prihod veći od 351 milijun kuna, a u prvih sedam mjeseci 2016. povećan je za 15 posto i tako će ostati do kraja godine. Trenutačno drži 14 posto tržišnog udjela u Hrvatskoj i, iako se u proteklih dvadeset godina snažno razvijala, prema Radićevu mišljenju, ni izbliza nije ostvarila puni potencijal. Oko 30 posto prihoda ostvaruje izvozom, koji stalno raste, pa će uskoro povećati učinkovitost proizvodnje i proizvodne kapacitete te otvarati radna mjesta. Potencijalni kupci već su pokazali zanimanje, no Radić nije zainteresiran za prodaju tvrtke.

Od Mamića do Kronospana Uz Primu, veliki je izvoznik iz ove županije dobitnik Zlatne kune Kronospan CRO koji proizvodi ivericu, furnir i QBS ploče. Godine 2015. imao je prihod od 209 milijuna kuna i 134 zaposlenih. U stopostotnom je stranom vlasništvu i član je istoimene međunarodne grupe, svjetskog lidera u proizvodnji iverice čije je sjedište u Bugarskoj. Riječ je, zapravo, o bivšoj tvornici Iverici, bivšoj tvrtki **Zdravka Mamića** koja je u sastavu Kronospana od 2005. i u čiji će razvoj, prema nepotvrđenim informacijama, vlasnik uskoro uložiti 40 milijuna eura. Naime, nismo dobili službenu potvrdu jer je član Uprave **Asen Mihajlov Nikov** poručio da će imati vremena za razgovor s novinarima tek u listopadu. Inače, Mihajlov Nikov hrvatskoj je javnosti poznat po

tome što je gradnjom vile na Lapadu u Dubrovniku naljutio gospare. A o čemu bi drugom bila riječ nego o nepoštovanju dubrovačkoga arhitektonskog stila...

Invest Sedlić iz Bereka Veliko iznenađenje na županijskoj poslovnoj sceni jest visok položaj Invest Sedlića iz Bereka, tvrtke sa samo četiri zaposlena koja je u prošloj godini ostvarila prihod malo veći od 192 milijuna kuna. Berek je urbanizirano veće selo udaljeno dvadesetak kilometara od Bjelovara, kakvih je mnogo u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, i u njegovu središtu posluje Sedlić grupa. Poslovna zgrada ni izgledom ni veličinom ne odudara od uređenog okoliša. U nekoliko ureda većinom su mladi ljudi koji s javnosti komuniciraju na razini korporativne kulture najvećih hrvatskih tvrtki. Tako komunicira i mladi **Zvonimir Sedlić**, direktor Sedlić grupe

u kojoj je Invest Sedlić jedna od četiri tvrtke. Grupa je velika proizvođačica i izvoznica, prema prihodu je veća od Kronospana CRO, a uskoro bi mogla ugroziti i Primu te je, zapravo, druga na rang-listi najvećih tvrtki Županije. Izrasla je iz obrta Martina-promet koji su supružnici **Ilja** i **Milka Sedlić** osnovali 1997., a koji je 2000. preimenovan u Sedlić d.o.o. Danas obiteljskom tvrtkom upravlja druga generacija, sinovi osnivača **Zvonimir** i **Domagoj**. U trenutku smjene generacija 2004. tvrtka je imala osam zaposlenih i promet od četiri milijuna kuna; danas ima 65 radnika, a 2015. promet je bio malo manji od 300 milijuna kuna; ove godine bit će veći za 10 posto. Grupa se bavi proizvodnjom stočne hrane, 'tradingom', logistikom i veterinom, a čak 60 posto prihoda zarađuje

izvozom u EU, Afriku i Aziju. Dosad je sva ostvarena dobit uložena u razvoj tvrtke koja u tri županije surađuje s više od tisuću OPG-ova kojima je samo lani isplatila 50 milijuna kuna.

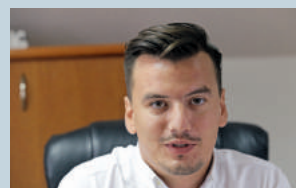
Sedlić grupa priprema ulaganje vrijedno milijun eura kojim će povećati proizvodni kapacitet i konkurentnost, a trenutačno radi i na preuzimanju nekih manjih tvrtki. O kojima je riječ, Zvonimir Sedlić ne želi govoriti, ali ističe da će se rezultati pregovora znati u idućih šest mjeseci.

Još jednu vrlo uspješnu obiteljsku tvrtku iz Bjelovara uskoro će preuzeti druga generacija. Vitalni 75-godišnji **Stjepan Hittner**, vlasnik tvrtke Hittner, prepustit će posao sinu **Mateju**, koji je diplomirao financije u Austriji i trenutačno je na usavršavanju u Hong Kongu. Tvornica Hittner nalazi se izvan Bjelovara, ono malo ureda iznad je proizvodnih pogona, a uočili smo i da nema mnogo administracije. Iako smo došli petnaestak minuta ranije od ugovorenog termina, Hittner nije pustio da ga čekamo. Konkretno

DVA ZDRAVKA

Nekad su imala važnu ulogu u županijskom biznisu, no Pevec odavno nije u toj tvrtki, a Mamićevo drveno carstvo – Česma, odnosno Iverica – više ne postoji. Sljednik Kronospan dio je bugarske grupacije

GLAVNI AKTERI



ZVONIMIR SEDLIĆ

SEDLIĆ GRUPA

Obuhvaća četiri tvrtke i prema prihodu najjača je u poljoprivredno-prehrambenom proizvodnom sektoru. Cilj joj je to i ostati.

ASEN MIHAJLOV NIKOV

KRONOSPAN CRO

Bivša bjelovarska Iverica danas je u sastavu međunarodne tvrtke Kronospan i najavljuje ulaganja od 40 milijuna eura.



STJEPAN HITTNER

HITTNER

U gradnju novog pogona i strojeve prošle je godine investirano 20 milijuna kuna, a jednak iznos uložiti će se i 2016.

ŽELJKO GATJAL

ZDENKA – MLIJEČNI PROIZVODI

Izvozi, otvara radna mjesta, a prije nekoliko godina uložila je 95 milijuna kuna u obnovu i povećanje proizvodnih kapaciteta.



KREŠIMIR PAJIĆ

KOESTLIN

Osim vlastitog brenda Pipunićev Koestlin proizvodi robne marke. Izvoz je veći za osam posto nego prošle godine.

GLAVNI AKTERI



DARKO CRHA

DATA LINK

Su vlasnik tvrtke koja se bavi proizvodnjom LED rasvjete 2014. postao je i bivši šef Zagrebačke banke Franjo Luković.

DRAGAN MARINOVIĆ

ČAZMATRANS NOVA

Nakon turbulentnih godina kupnjom šibenskog ATP-a tvrtka je postala najveći autobusni prijevoznik u Hrvatskoj.

DAVOR NJEGOVAČ

ASSA ABLOY CROATIA

Stjepan Njegovac imao je velike ambicije sa svojim Metalnidom, ali ipak ga je prodao švedskoj tvrtki.

ONI KOJI DOLAZE



BERISLAV KOLAR

ONIKS

Obiteljska tvrtka proizvodi metalne dijelove za mnogo industrija i 99 posto proizvodnje izvozi u Europsku uniju.

➔ je predstavio tvrtku i svoj način poslovanja, istaknuvši da je u ranoj mladosti bio seoski najamni radnik pa gastarbajter, da je naučio vrijednost rada i novca te da uvijek donosi konzervativne poslovne odluke. Zbog toga tvrtka nije imala nikakvih problema u krizi. Iza Hittnera je trideset godina poduzetničkog staža; 1986. se vratio iz Švedske i u Bjelovaru otvorio radionicu za obradu metala koja je imala dva zaposlenika. Sad ih tvrtka ima 128 jer je 1994. kupio TAD, propalu i devastiranu bjelovarsku tvornicu automobilskih dijelova, koju u to vrijeme nitko nije želio, i na njezinim temeljima stvorio vrijednu tvrtku. Do sada je uložio više od 50 milijuna kuna u opremu, obnovu starih proizvodnih pogona i izobrazbu zaposlenika.

Bjelovarski traktori u Iranu Prošla godina za Hittnera je bila vrlo uspješna: prihod je bio 47 milijuna kuna, neto dobit 7,1 milijun kuna, sagrađena je nova proizvodna hala površine od 1400 četvornih metara i nabavljeni novi strojevi, što je stajalo 20 milijuna kuna. Već početkom rujna 2016. tvrtkin je prihod povećan za 35 posto u odnosu na ukupni; 2015. izvozi više od 35 posto proizvodnje u Europsku uniju i stalno traži nova tržišta, od kojih je jedno iransko. Onamo je, čim su unkinde sankcije, Hittner isporučio nekoliko traktora i postao je prvi hrvatski izvoznik u tu zemlju. Njegov je cilj i izvoz u Afriku.

Hittner ističe da tvrtka ima veliku budućnost jer je postavljen temelj za daljnji razvoj. Ove godine gradit će novu halu od 1500 četvornih metara koja će s opremom stajati više od 20 milijuna kuna i u kojoj će otvoriti najmanje deset radnih mjesta. Osim što zapošljava, svake godine educira 65 učenika metalske struke i budućih inženjera. To tvornici daje dodanu vrijednost u vrijeme kad obrazovni sustav ne prati potrebe tržišta rada. Budući da tvrtka ulazi u novu razvojnu i poslovnu fazu, Hittner ističe da treba i nov menadžment, ali i da je njemu vrijeme za odlazak mirovinu.

Jedan od velikih izvoznika iz ove županije jest Koestlin, proizvođač kekasa i vafla. Tvrtkom u sastavu Mepasa iz Širokog Brijega, čiji je vlasnik **Mirko Grbešić**, upravlja **Krešimir Pajić**, predsjednik Uprave. Koestlinov je izvoz ove godine u odnosu na prošlu veći za osam posto, a rast prodaje u prvih šest mjeseci veći od četiri posto. Čvrsto drži položaj na hrvatskom tržištu u kategoriji kekasa i slanih grickalica. Uz vlastiti brend proizvodi robne marke za sve veće trgovce u Hrvatskoj. Ipak, lani je imao tri milijuna kuna manji prihod u odnosu na 2014., ali dobit se udvostručila; ove godine povećao je i broj zaposlenih za 26, danas ih ima 446.

Pozicije Čazmatransa i Zdenke Važno mjesto na županijskoj gospodarskoj sceni zauzima Čazmatrans promet, tvrtka koja zapošljava 588 radnika, te Čazmatrans nova, koja ima 211 radnika i kojom upravlja **Dragan Marinović**. Ta je tvrtka kupila šibenski ATP postavši tako najveći autobusni prijevoznik u Hrvatskoj.

I Zdenka – mliječni prizvodi iz Velikih Zdenaca, kojom upravlja **Željko Gatjal**, ima posebno značenje za taj kraj koji je drugi po proizvodnji mlijeka u Hrvatskoj. Prije nekoliko godina uložila je 95 milijuna kuna u proizvodne pogone i opremu, a specijalizirana je za proizvodnju sira, koji velikim dijelom izvozi. Lani je imala više od 151 milijun kuna prihoda, poslovala je s dobiti i imala 172 radnika, što je 13 više nego što ih je bilo pretprošle godine. Među perspektivnima je također visokotehnološka

SWOT ANALIZA ŽUPANIJE

SNAGA

- poljoprivredna, prehrambena, drvoprerađivačka i metalska industrija
- izvor sirovina

SLABOSTI

- nedostatak kvalitetnih radnika i sve teže zadržavanje u nekim sektorima
- nema novca za ulaganja u skupu opremu

PRILIKE

- povećanje kapaciteta proizvodnje i zaposlenosti
- povećanje izvoza traženjem isplativih niša i osvajanjem novih tržišta

OPASNOSTI

- povećavanje uvoza mlijeka i sustavno propadanje domaćih proizvođača
- gubitak tržišnog položaja u mliječnom sektoru

ODLAZEĆI



GORAN NIMŠ
CROTAL

Ima stopostotno povećanje prihoda u odnosu na 2015., ali i problem nedostatka radnika.



DARKO ŠKET
PEVEC

Da nije premjestio sjedište u Zagreb, Pevec bi bio najveća tvrtka u Županiji s prihodom od 1,1 milijardu kuna u 2015.

SLAVEN KUFNER
KUFNER GRUPA

Na silaznoj je putanji, preselila je sjedište iz Sirača u Zagreb, u predstečajnoj je nagodbi i više nema Daruvarsku pivovaru.

SNJEŽANA MARINIĆ
VESNA

Prošle godine, nakon duge agonije i stečaja, izbrisana je daruvarska Vesna, trikotažna tvrtka koja je nekad imala 140 zaposlenih.

inovativna tvrtka Data Link **Darka Crhe** koja se bavi proizvodnjom LED rasvjete. Suvlasnik je Data Linka od 2014. bivši bankar **Franjo Luković** koji je u razvoj tvrtke uložio 3,2 milijuna kuna.

Metalind, koji je prije pet godina bio najambiciozniji na bjelovarsko-bilogorskom području, bivši vlasnik **Stjepan Njegovac** prodao je švedskom Assa Abloyu. I dalje proizvodi protupožarna vrata, a tvrtkom upravlja druga generacija, **Davor Njegovac**. Iako prihod iz godine u godinu lagano klizi nadolje, posluje s neto dobiti. Među tvrtkama koje bi se uskoro mogle pozicionirati na popis najuspješnijih s

tog područja jesu i Oniks iz Gornjeg Draganca, udaljenoga tridesetak kilometara od Bjelovara, i Crotal iz Bjelovara, dobitnice Zlatne kune. Riječ je o obiteljskim tvrtkama. Oniks proizvodi metalne dijelove za potrebe mnogih industrija, a **Berislav Kolar**, član Uprave, ističe da 99 posto proizvodnje izvozi u Europsku uniju, što je pomoglo da tvrtka preživi krizu. Suvlasnici, braća Berislav i **Branimir**, 2009. su najprije sebi smanjili plaću, zatim skratili radni tjedan, a kad ni to nije pomoglo, otpustili su pet radnika uz obećanje da će ih vratiti na posao kad se situacija popravi. Tad je u Oniksu bilo 28 zaposlenih, no danas ➡

KRIZA U PROIZVODNJI MLIJEKA

I NAJVEĆI, ŠOLČIĆ, RAZMIŠLJA O PRESTANKU PROIZVODNJE

U pet godina na području Županije nestalo je 45 posto isporučitelja mlijeka, a preostali su smanjili proizvodnju s više od sto tisuća tona na 75 tisuća. Mljekari se pokušavaju spasiti proizvodnjom sira ili prelaze u ratare

Prema proizvodnji mlijeka, Bjelovarsko-bilogorska županija donedavno je bila prva u Hrvatskoj, no u posljednjih nekoliko godina broj mljekara na tom području gotovo se prepolovio. Prema podacima Hrvatske poljoprivredne agencije, prošle je godine isporučitelja mlijeka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji bilo 1976 i isporučili su 75.951 tonu. Prema podacima istog izvora, 2010. je u toj županiji bio 3601 isporučitelj mlijeka koji je isporučio 101.801 tonu. Dakle, u samo pet godina broj proizvođača mlijeka smanjio se za 1625, a isporučena količina

mlijeka za 25.850 tona, odnosno za 25 posto. Trend smanjivanja proizvodnje ubrzano se nastavlja. Najveći je proizvođač mlijeka na tom području OPG **Snježane i Mladena Šolčića** – ima 360 muzinih krava i ove godine će proizvesti više od tri tisuće tona mlijeka koje će otkupiti Vindija. Prosječna je otkupna cijena mlijeka 2,20 kuna po litri, ovisno o kvaliteti. Šolčići zbog visoke kvalitete i velike količine mlijeka dobivaju po litri još 50 lipa. Da bi proizvodnja mlijeka bila isplativa, otkupljivači bi litru trebali plaćati 3,20 kuna. Zbog toga, ali i odnosa države prema proizvođačima mlijeka te sve većem uvozu



Mladen Šolčić: Na njegovu OPG-u 360 muznih krava ove će godine dati više od tri tisuće tona mlijeka
Foto: Pixsell

nekvalitetnog mlijeka, mljekari ne vide perspektivu u tom poslu, zato i Šolčići razmišljaju o prestanku proizvodnje. Neki i

dalje pokušavaju spasiti što se da proizvodnjom sira, ali mnogi bivši mljekari toga kraja sada se bave ratarstvom.

DESET NAJVEĆIH BJELOVARSKO-BILOGORSKIH TVRTKI

	TVRTKA	PRIHOD		DOBIT		ZAPOSLENI	
		2015 (mil. kn)	PROMJENA	2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015.	PROMJENA
1.	PRIMA COMMERCE d.o.o., Bjelovar	351,89	-3,4%	1,18	-21,2%	574	1,2%
2.	KRONOSPAN CRO d.o.o., Bjelovar	209,29	-1,4%	5,31	-39,4%	134	-1,5%
3.	INVEST SEDLIĆ d.o.o., Berek	192,56	90,8%	0,11	-97,3%	4	0,0%
4.	KOESTLIN d.d., Bjelovar	186,78	-1,7%	9,30	98,9%	356	-1,7%
5.	ČAZMATRANS PROMET d.o.o., Čazma	170,15	7,5%	1,45	50,1%	588	3,5%
6.	ČAZMATRANS NOVA d.o.o., Čazma	159,02	0,3%	4,04	17,7%	211	0,0%
7.	ZDENKA – MLIJEČNI PROIZVODI d.o.o., Veliki Zdenci	151,95	17,1%	6,65	*	172	8,2%
8.	PPK BJELOVAR d.d., Bjelovar	144,58	1,6%	0,32	174,5%	269	2,3%
9.	ŠPAR d.o.o., Bjelovar	124,28	5,5%	4,20	57,4%	131	-0,8%
10.	CESTE d.d., Bjelovar	107,61	-9,0%	6,82	-54,2%	236	-4,5%

* tvrtka je 2014. bila u gubitku

Izvor:  Bisnode

➔ ih je 48. Imali bi posla i za 80 radnika kad bi prihvatili sve narudžbe, što je zbog ograničenih kapaciteta proizvodnje trenutačno nemoguće. Tvrtka ulaže velik novac u nabavu opreme; samo ove godine kupljena su tri stroja ukupno vrijedna 300.000 eura, a uskoro će morati širiti proizvodni kapacitet. Kolar ističe da ga kao i druge izvoznike muči kunski tečaj, ali da oni koji o tome odlučuju nemaju sluha za poduzetnike. Crotal se bavi građevinarstvom, armiranobetonskim radovima, i njime upravlja druga obiteljska generacija. Član Uprave **Goran Nimš**, diplomirani ekonomist, bivši je profesionalni rukometaš koji je u poduzetničkom poslu naslijedio roditelje. Za razliku od mnogih građevinskih tvrtki ta je preživjela veliku ekonomsku krizu koja je najjače pogodila sektor građevinarstva, i to upravo zato što se bavi specijalnim poslovima. Danas ima 35 zaposlenih i stopostotni rast prihoda u odnosu na prošlu godinu, radi i u Italiji te Sloveniji. Nimš kao najveći problem u poslovanju ističe sve teže zadr-

žavanja tesara, armirača i zidara, koji masovno odlaze raditi u inozemstvo.

Poljoprivreda i prerada Poslovnih rezultati spomenutih tvrtki potvrđuju izjavu **Martine Posavec**, direktorice Županijske komore Bjelovar, da se gospodarstvo Županije temelji na poljoprivredi i prerađivačkoj industriji: prehrambenoj, proizvodnji namještaja i preradi drva i proizvodnji proizvoda od drva. Te tri industrije ukupno zapošljavaju 2198 radnika i sve više izvoze. Na prehrambenu je industriju u 2015. otpadalo 20,5 posto ukupnog izvoza prerađivačke industrije, u čemu se posebno isticao Koestlin. Prerada drva i proizvodnja proizvoda od drva i pluta osim namještaja čini 32,7 posto izvoza, a proizvodnja namještaja sudjeluje u izvozu s 10,9 posto. U tom sektoru najveći su izvoznici Prima Commerce i Kronospan CRO, no treba računati i na metaloprerađivače, koji imaju velik potencijal za razvoj i izvoz. 

U inspekciju bjelovarsko-bilogorske poslovne scene Liderova novinarska ekipa otišla je Hyundai Elantom

Za sve kupce novih Hyundaijevih vozila vrijedi pet godina trostrukog jamstva bez ograničenja kilometraže.

POWERED BY
 **HYUNDAI**





Prva je u Hrvatskoj zaustavila recesiju

Bjelovarsko-bilogorska županija u 2016. godini bilježi pad nezaposlenosti te rast zaposlenosti i gospodarstva. Nakon punih pet godina stagnacije, od 2009. do 2014., te godine, ranije nego u ostatku Hrvatske, počeo je oporavak. Nastavio se u 2015., a ove godine doživio je zamah. Broj nezaposlenih s 12.000 u 2013. pao je do danas na 8500. Zabilježeno je povećanje prihoda gospodarstva, dobiti, ali i zapošljavanja u gospodarstvu.

Strateška prehrambena industrija Poljoprivreda, s jakom ratarsko-stočarskom proizvodnjom, okosnica je bjelovarsko-bilogorskoga gospodarstva, a primarna uloga poljoprivrede je proizvodnja hrane. Prehrambena industrija u 2015. godini čini 20,5 posto ukupnog izvoza prerađivačke industrije i strateška je grana u županiji. U proizvodnji prehrambenih proizvoda danas je zaposleno 1037 radnika. Poznate stoljetne tvornice s prepoznatljivim brendovima poput Zdenke i Koestlina te drvena industrija,

Oporavak je počeo 2014., ranije nego u ostatku Hrvatske, a ovo je godina pravog zamaha. Gospodarstvo bilježi povećanje prihoda i dobiti i smanjuje se broj nezaposlenih

koja čini 32,7 posto izvoza, perjanice su Bjelovarsko-bilogorske županije. Zdenka postoji gotovo 120 godina. Osnovana davne 1897. u Velikim Zdencima, u kraju s najvećom proizvodnjom mlijeka, danas je vodeća tvrtka u županiji na tržištu mliječnih proizvoda i sinonim za termički obrađeni sir, s više od 70 posto udjela u topljenim sirevima na hrvatskom tržištu. Nakon ulaganja 95 milijuna kuna u obnovu i povećanje proizvodnih kapaciteta, lani je povećala prihode 17 posto i nakon tri godine prvi put poslovala s dobiti, od 6,65 milijuna kuna.

Tvornica Koestlin s gotovo stogodišnjom tradicijom proizvodnje trajnih peciva, slastičarskih proizvoda i kolača zauzima prvo mjesto u izvozu keksa i srodnih proizvoda te prvo mjesto u prodaji keksa, a drugo u prodaji vafli. Čak 50 posto ukupne proizvodnje plasira na strana tržišta, osobito u Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Srbiju, ali i SAD, Švedsku, Austriju, Slovačku, Češku, Rumunjsku, Rusiju, Poljsku. Županija je vodeća prema broju isporučitelja mlijeka, a prema ukupnim količinama mlijeka zauzima

drugo mjesto, odmah iza Osječko-baranjske županije. Iako se broj proizvođača mlijeka smanjio u zadnjih nekoliko godina, pa je u 2015. bilo 1976 mljekara i 75.951.245 kilograma isporučenog mlijeka. Kako ističu u županijskoj gospodarskoj komori, stočarstvo, osobito svinjogojstvo s gotovo 170.000 rasplodnih svinja, zauzima posebno mjesto u gospodarstvu na razini cijele Hrvatske, a u vrhu su i u peradarstvu, osobito proizvodnji konzumnih jaja. Jaka poljoprivreda ide ruku pod ruku s Bjelovarskim sajmom, koji ima niz manifestacija tijekom godine, a upravo prije dva tjedna u Gudovcu je održan 24. Jesenski međunarodni bjelovarski sajam, koji je prerastao u najvažniju poljoprivrednu sajamsku manifestaciju, s rekordnih više od 500 izlagača iz 15-ak država.

I drvo pokreće razvoj Drvnoprerađivačka industrija važna je gospodarska grana zasnovana na bogatom i raznovrsnom fondu kvalitetnih šuma s visokom zastupljenošću hrasta i bukve. Šumskim površinama prekriveno je 36,2 posto županijske površine. Prerada drva i proizvodnja proizvoda od drva i pluta čini 32,7 posto izvoza, a proizvodnja namještaja sudjeluje izvozu s 10,9 posto. Važni izvoznici su Prima Commerce d.o.o. Bjelovar i Kronospan Cro d.o.o. Bjelovar. U proizvodnji namještaja je 627, a u preradi drva i proizvoda od drva i pluta su 534 zaposlena.

Bjelovarsko-bilogorska županija jaka je i u voćarsko-vinogradarskoj i ekološkoj proizvodnji. Mnogo je poljoprivrednog stanovništva, čak 3,8 posto više od državnog prosjeka.

Prema rezultatima popisa iz 2011. godine, na području županije, na površini od 2638 km², obitavala su u pet gradova i 18 općina s 323 naselja ukupno 119.743 stanovnika, od toga 21 posto poljoprivrednika. Izrazito poljoprivredni kraj i stanovništvo okrenuto zemlji potaknuli su i brojne OPG-ove. Upisano je ukupno 14.295 gospodarstava, od toga 13.987 obiteljskih gospodarstava, 136 obrta, 120 trgovačkih društava i 48 poljoprivrednih zadruga. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva temelj su poljoprivredne proizvodnje.

Najzastupljenija je proizvodnja žitarica, krmnog i industrijskog bilja, povrća i voća te sve više ljekovitog bilja. Ekološka proizvodnja poljodjelskih kultura, ali i stočarstvo imaju velike mogućnosti za razvoj. Poznat je sajam u Čazmi Eko kulturom do zdravlja, eko-gastro izložbeno-prodajna turistička priredba koja okuplja proizvođače ekoproizvoda iz Hrvatske i Slovenije, na kojem su nastupila čak 34 proizvođača zdrave i ekološki uzgojene hrane, proizvoda od aronije, lavande, mlijeka, voća, povrća, vina, raznih ulja i krema. U posljednjih nekoliko godina povećava se broj nasada različitih voćnih vrsta, posebno lijeske i jabuke kao i vinograda u tradicionalno vinogradarskom daruvarskom kraju, ali i u okolici Bjelovara, Kapele, Čazme. Pčelari Bjelovarsko-bilogorske županije redovito su u vrhu u proizvodnji meda. U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji postoji stoljetna tradicija uzgoja slatkododne ribe. U uzgoju su zastupljene brojne vrste poput šarana, soma, smuđa, tolstolobika i amura. Ribnjaci su vrlo važna središta biološke raznolikosti, a za gospodarstvo županije znače mnogo jer pri-



Ministar poljoprivrede Davor Romić i bjelovarsko-bilogorski župan Damir Bajs na otvorenju Bjelovarskog sajma u Gudovcu, koji je s više od 500 izlagača iz 15-ak država postao središnja poljoprivredna manifestacija u regiji

13.987

obiteljskih
poljoprivrednih
gospodarstava upisano
je na području županije

21%

od 119.743 stanovnika
bavi se poljoprivredom,
što je 3,8 posto više od
državnog prosjeka

33%

izvoza čine prerada
drva i proizvodi od drva
i pluta, od čega je udjel
namještaja u izvozu 11%

vlače i brojne posjetitelje, pa se sve više razvija kontinentalni turizam te se otvaraju trgovine u kojima se može kupiti slatkodonna riba.

Nezaposlenost se na području Bjelovarsko-bilogorske županije u tri godine, od 2013. do 2016. smanjila za gotovo 30 posto. Dobre brojke vezane uz nezaposlenost i rast zaposlenosti prati i gospodarski rast, koji se očituje i u povećanju prihoda gospodarstva, dobiti, ali i zapošljavanja u gospodarstvu. Prošlogodišnje investiranje iznosilo je 320 milijuna kuna na razini županije, a investicije su rasle za 49 posto, što dobrim dijelom rezultira zapošljavanjem, čime se smanjuje i nezaposlenost. Poboljšanje se dogodilo i zbog ulaska u EU, što se očituje u povećanju izvoza, pogotovo drvene industrije. Očekuju i poboljšanje povlačenjem novca iz fondova EU, pogotovo u ruralnom dijelu, gdje se trude napraviti veći pomak. Strateški interes je i završetak brze ceste, koja bi omogućila bolji razvoj i bolje rezultate.

Pomaci i ulaganja Zadnjih nekoliko godina nakon apatije i krize u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji vidljivo je zaustavljanje pada broja obrta – ljudi se lakše odlučuju na investiranje i širenje, a obrtnici se nadaju da će za tri-četiri godine dostići brojke iz 2008. i 2009. kada su rezultati bili najbolji. Napokon se bilježi povećanje broja mladih ljudi u obrtništvu, koji je bio godinama zanemariv, a važan su izvor fondovi EU.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u srpnju 2016. na području županije radile su 30.134 osobe. Riječ je o broju zaposlenih osoba koje se vode prema mjestu registracije poslodavca, ali ako toj brojci dodamo zaposlene osobe prema mjestu prebivališta, a rade izvan Bjelovarsko-bilogorske županije, ukupna brojka je 36.806 zaposlenih.

Bjelovarsko-bilogorska županija jedna je od rijetkih županija koje su se mogle pohvaliti pozitivnim pomacima još 2014., a u 2015. nastupila su velika ulaganja. U 2016. godini očekuje se da će broj nezaposlenih ostati ispod 10.000 i tendencija je da Bjelovarsko-bilogorska županija bude prema stupnju razvijenosti među prvih deset županija u Hrvatskoj, što bi se moglo realizirati u sljedeće dvije do tri godine. ■

PROMO

Damir Bajs,

bjelovarsko-bilogorski župan:

Više od milijardu kuna investicija u proizvodnju daje nam vjetar u leđa

U posljednje tri godine preokrenut je trend i od tada su nam gotovo sve brojke ušle u plus. Taj se trend nastavlja, a posebno bih istaknuo da imamo jedno od najvećih smanjenja nezaposlenosti i porast zaposlenosti u gospodarstvu

razgovarala **SANJA MIKOLČEVIĆ PETRUŠIĆ**
sanja.mikolcovic@liderpress.hr

Župan Bjelovarsko-bilogorske županije Damir Bajs ponosan je na veliki napredak koji je zabilježila njegova županija, koja je još prije dvije godine počela izlaziti iz krize. Nakon pet godina apatije, gospodarstvo je oživjelo, drastično se smanjila nezaposlenost, raste zaposlenost, investicije, ulaganja, izvoz. Ta izrazito poljoprivredna županija, poznata po proizvodnji mlijeka, ali i stočarstvu, medarstvu, uzgoju slatkododne ribe, drvnoj i prehrambenoj industriji, uistinu se ima čime podičiti.

• Koji su se pozitivni pomaci dogodili u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji?

– Županijsko gospodarstvo imalo je težak pad od 2009. do 2013. godine obilježen crnim brojkama i minusima kada govorimo o gotovo svakom aspektu ukupnih brojki, od pada investicija do broja zaposlenih. Međutim, u zadnje tri godine preokrenut je trend i od tada smo bolji od drugih i u mnogočemu bolji od prosjeka Republike Hrvatske. To znači da su nam praktički sve brojke ušle u plus. Ključno je da se taj trend nastavlja, a posebno bih istaknuo da imamo jedno od najvećih smanjenja nezaposlenosti u Hrvatskoj i porast zaposlenosti u gospodarstvu. Više od milijardu kuna novih investicija gospodarstvenika, ponajviše u proizvodne pogone, daje nam dodatan vjetar u leđa i ulijeva povjerenje za budućnost. Naravno, trebat će još

neko vrijeme da naša županija dođe na mjesto koje joj i pripada, a to je među prvih deset županija u Republici Hrvatskoj.

• U prometnoj ste izoliranosti, blizu Zagreba, a opet daleko. Kako se to može promijeniti?

– U pravu ste. Najveći dio županije treba i može biti vezan uz Zagreb, rekao bih u okviru svojevrsnoga prigradskog prometa, ali nedostatak moderne infrastrukture u tome nas koči. Stvari se ipak mijenjaju. U ovom je trenutku jedan od najvećih europskih projekata u Hrvatskoj gradnja pruge Sveti Ivan Žabno – Gradec. Prva je to nova pruga koja se u našoj državi gradi nakon 40 godina. Kompletan projekt opsežne pripreme gradnje pruge vodila je upravo Bjelovarsko-bilogorska županija, od otkupa zemljišta, financiranja glavnog projekta pa sve do ishođenja građevinske dozvole. Treba spomenuti da ta pruga uopće ne prolazi kroz našu županiju, već susjedne Koprivničko-križevačku i Zagrebačku i to pokazuje koliko nam je stalo do bolje prometne povezanosti. Očekujemo da bude dovršena 2018. godine i da nas tih 12,3 kilometra pruge spoji s centrom Zagreba na svega 50 minuta vožnje vlakom. Drugi projekt za koji očekujemo da ga država nastavi provoditi gradnja je brze ceste Zagreb – Vrbovec – Bjelovar i prema Virovitici. Njezina je gradnja napola gotova, dosad je u projekt utrošeno 300 milijuna kuna i potrebno ju je dovršiti. Očekujemo kao prvi korak dovršetak dionice do Farkaševca, a potom da se gradnja ubrza, jer su izvođači radova izabrani i ugovori potpisani.

• Koji su još projekti pokrenuti u vašoj županiji? Kako napreduje gradnja bolnice?

– Naša je županija vodila projekt gradnje nove zgrade Opće bolnice Bjelovar. Ishođena je građevinska dozvola i riječ je o jednom od najvrjednijih projekata u hrvatskom zdravstvu. Spremní smo za ponovnu prijavu na fondove Europske unije nakon razmimoilaženja s Ministarstvom zdravlja. Sada kada je dogovor ponovno postignut, osigurana su sredstva ponaosob za novu bolnicu od 70 milijuna kuna, a ostatak gradnje projekta do 130 milijuna kuna snosit će Bjelovarsko-bilogorska županija. Vjerujem da će gradnja tog objekta biti primjer uspješnoga zajedničkog povlačenja europskog novca Ministarstva zdravlja i naše županije.

• Kako ste uspjeli smanjiti nezaposlenost u županiji?

– Nastavlja se trend pada nezaposlenosti, koji je posebice izražen u ovoj godini. Godine 2013. statistika je pokazivala više od 12.000 nezaposlenih, a potkraj srpnja 2016. bilo ih je 8500. Nezaposlenost se u posljednje tri godine na području naše županije smanjila za 30 posto. Dobre brojke vezane uz nezaposlenost i rast zaposlenosti prati i gospodarski rast, koji se očituje i u povećanju prihoda gospodarstva, dobiti, ali i zapošljavanja u gospodarstvu.

• U vašoj županiji izrazito su jaki poljoprivreda i stočarstvo. Kako izlazite na kraj s nizom problema u tim granama?

– Među vodećima smo u proizvodnji mesa i mlijeka, ali kao i u drugim dijelovima Hrvatske,



Većina sajмова stagnira ili pada, a naš raste. Jesenski međunarodni bjelovarski sajam bio je potpuno rasprodan

Foto: Dražen Lapić



odnosno 28,6% od ukupne kamate, tako da za kraj-njega korisnika kamata iznosi 4,5% na godinu.

• Koje su industrijske grane u vašoj županiji oživjele zadnjih godina?

– Tijekom posljednjih godina najveća ulaganja u hrvatskoj drvnj industriji bila su upravo na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Uložilo se u bivšu Česmu, ali i tvrtku Kronospan Cro. Na području su naše županije i tvornica namještaja Prima i Čazmatrans, najveća prijevoznika tvrtka na području države. Riječ je o tvrtki koja je uspješno svladala stečaj i promaknula se u vodećeg prijevoznika u državi. Svakako bih spomenuo i dosta jaku metalnu industriju. Tu je i naš Bjelovarski sajam, kojemu je većinski vlasnik županija. Većina sajмова stagnira ili pada, a naš raste. Jesenski međunarodni bjelovarski sajam bio je potpuno rasprodan. Naša županija, vodeća u proizvodnji mlijeka, meda, poljoprivredi, stočarstvu, drvnj industriji, zaista ima što pokazati.

• Kao bivši ministar turizma, koliko ste to iskustvo prenijeli na razvoj kontinentalnog turizma u svojoj županiji?

– Turizam naše županije je prema rastu trenda broja noćenja nedvojbeno broj jedan na listi hrvatskih županija u 2015. Naravno, vođenje Ministarstva turizma i dogovori koje smo postigli s turističkim sektorom su, između ostalog, i doveli do tih rezultata. Brojčano to znači da smo 2014. imali 1,8 posto udjela u turizmu kontinentalne Hrvatske, a taj postotak u 2015. raste na 4,2 posto. Pokrenuti trend rasta kontinentalnog turizma vidljiv je i u povećanju broja naših obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja su odlučila uložiti u turizam i živjeti od tog posla. Do prije nekoliko godina na našem području imali smo svega tri OPG-a, a sada ih imamo četrdesetak u turističkom sektoru. I ono što se do prije nekog vremena nije očekivalo, sada se dogodilo, da više od stotinu ljudi u našoj županiji živi upravo od turizma. Ti dobri rezultati mogu se pripisati partnerskoj suradnji javnog i privatnog sektora.

• Kako ste, osim bolnice, uspjeli pokrenuti i gradnju škola?

– U najvećem smo projektu škologradnje u Hrvatskoj. Naime, županija se upustila u projekt Javno-privatnog partnerstva putem kojeg bi se u gradnju i dogradnju 12 školskih objekata uložilo milijune kuna. Najbolji je to model ulaganja u školstvo, jer EU ne sufinancira projekte vezane uz obnovu škola, ali zato s druge strane država nudi sufinanciranje spomenutog projekta. Čekamo formiranje nove vlade kako bismo mogli potpisati konačni ugovor s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta i krenuti u odabir javnog partnera. Realizacijom tog projekta u našim školama omogućio bi se jednosmjenski rad i bolja kvaliteta obrazovanja. 

naši poljoprivredni proizvođači sve teže se nose s izazovima proizvodnje, pa se i kod nas osjeti pad proizvodnje mesa i mlijeka. Očekujemo da će i naši poljoprivrednici imati bolju potporu u budućnosti, jer financijska potpora prema poljoprivrednicima drugih zemalja EU često je bolja i jača, što bi se generalno trebalo mijenjati i u našoj državi. Također, županija ima mnogo hektara poljoprivrednog zemljišta i vrlo malo stvarnih ratara. Samim time većina proizvedenih poljoprivrednih kultura utroši se za ishranu stoke. Sve mjere poput kreditiranja proljetne sjetve u konačnici se mogu ukalkulirati kao mjere namijenjene stočarskom i mljekarskom sektoru.

• Kako kao županija pomažete svojim poljoprivrednicima?

– Županija u skladu sa svojim mogućnostima pomaže koliko može, a dio potpora očituje se u županijskim kreditnim linijama. Bjelovarsko-bilogorski poljoprivrednici 2016. godine realizirali su 18,6 milijuna kuna sredstava u kreditnoj liniji proljetne sjetve putem 194 zahtjeva. Rekordan je to iznos u 12 godina provođenja te kreditne linije, jedne od najuspješnijih županijskih mjera za poljoprivredu, ne samo u našoj županiji, već u cijeloj Hrvatskoj. Provodimo je i od 2004. godine i od tada do danas bilježi veliki interes naših poljoprivrednika. U prilog tomu ide povoljna kamatna stopa od 6,3 posto, od čega županija subvencionira 2,8 posto, pa u konačnici za poljoprivrednika kamata iznosi 3,5 posto. O interesu poljoprivrednika za takvu vrstu potpore govore

podaci o ukupnoj realizaciji sredstava u iznosu od 148 milijuna kuna za 3965 kreditna zahtjeva tijekom 12 godina koliko se provodi kreditna linija za proljetnu sjetvu. Za subvencioniranje kamatne stope poljoprivrednicima županija je od 2004. godine dosad izdvojila 3,5 milijuna kuna.

• Otvorili ste kreditne linije i za stočare.

– Stočarima smo pomagali subvencioniranjem kamatnih stopa prilikom nabave svinja i junadi za tov u 2015. godini. Kreditiranje te nabave omogućeno je temeljem Odluke o kreditiranju stočarske proizvodnje na području naše županije. Kredite za nabavu junadi za tov od 40 do 250 tisuća kuna dajemo na 15 mjeseci, za nabavu svinja za tov na šest mjeseci, a vraćaju se jednokratno nakon isteka roka otplate. Županija subvencionira 1,8% kamate,



Naši poljoprivrednici ove su godine dignuli 18,6 milijuna kuna kredita sa subvencioniranim kamatama. To je rekord u 12 godina provođenja te najuspješnije kreditne linije u Hrvatskoj